

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชนในพื้นที่เขตปทุมวัน

จัดทำโดย นางสาวศิริจันทร์ กิจจำนง
นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ

ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม

หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับกลาง รุ่นที่ ๑๘

สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๙

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชนในพื้นที่เขตปทุมวัน

จัดทำโดย นางสาวศิริจันทร์ กิจจำนง
นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ
ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม

หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับกลาง รุ่นที่ ๑๘
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๙

รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

ลงชื่อ อาจารย์ที่ปรึกษา
(นายวิชพงษ์ สุวรรณมัย)

ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตปทุมวัน
รักษาราชการแทนผู้อำนวยการเขตปทุมวัน
สังกัด สำนักงานเขตปทุมวัน
วันที่

บทสรุปผู้บริหาร

ชุมชนเมืองในพื้นที่เขตปทุมวัน จำนวน ๑๗ ชุมชน จัดอยู่ในประเภทชุมชนแออัด ชุมชนเมือง และเคหะชุมชน ซึ่งสมาชิกชุมชนมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในแบบต่างคนต่างอยู่ เอาตัวรอด ขาดความร่วมมือ ขาดการมีส่วนร่วมในการดูแล คิด ทำ ร่วมมือกับกรแก้ไขปัญหาในชุมชนและกิจกรรมพัฒนา ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม ต่อชุมชนของตนเอง ด้วยลักษณะของชุมชนและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่กล่าวนั้น ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ในชุมชน ได้แก่ ปัญหายาเสพติด ทัศนียภาพ ชยะ ถนนทางเดินเท้า อาชีพ ฯลฯ ที่จะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ และหากสมาชิกชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอาจก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมทรุดโทรมส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงขอเสนอให้สมาชิกชุมชนร่วมมือและมีส่วนร่วมในการดูแลชุมชนของตนเอง จึงนำหลักการมีส่วนร่วมมาเป็นแนวทางรวมกลุ่มคนที่มีความหมายเดียวกันคือ เต็มใจที่เข้ามามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหภายในชุมชน สร้างกลุ่มแบบหลวมๆ จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ขยายผลและสร้างเครือข่ายเมื่อพร้อม

การศึกษาในครั้งนี้ กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อนำนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร) ด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแปลงไปสู่การปฏิบัติ และเพื่อให้เกิดเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนในเขตปทุมวันภายใน ๑ ปี เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกด้าน รวมไปถึงให้ชุมชนพึ่งพาตนเองและมีความเข้มแข็ง ผู้ศึกษาได้นำแนวคิด ๓ P (ประชาชน People ภาคธุรกิจเอกชน Private ภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจ Public) ที่สมาชิกมีแนวคิดในทิศทางเดียวกัน นำหลักการมีส่วนร่วมมาบูรณาการ เชื่อมโยงพันธมิตรภาคีเครือข่ายในพื้นที่ รวมทั้งให้เจ้าหน้าที่นำหลักการ ทำงานเป็นทีมมาเป็นกลไกขับเคลื่อน โดยมีกิจกรรมเป็นตัวสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม/ชุมชนอาศัยวิธีการตั้งศักยภาพ ของผู้นำ ผู้นำทางธรรมชาติ ค้นหาแกนนำ ประธานและสมาชิกชุมชนจากกลุ่มต่างๆ ที่มีความมุ่งมั่นที่จะทำ พร้อมจะมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่าย พบปะเชิงรุก แจ่งวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เมื่อรวมกลุ่มแล้วยินดีเต็มใจเข้าร่วมเป็นสมาชิก สร้างความไว้วางใจโดยให้ข้อมูลจริง จากนั้นเมื่อสมาชิกพร้อมก็สามารถจัดตั้งเครือข่าย จัดเวทีย่อยๆ ค้นหาประเด็นปัญหาหารือ คิดหาแนวทางแก้ไข ประชุม สร้างความคุ้นเคยระหว่างสมาชิก ที่สำคัญคือ มีกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ สร้างความรู้ แสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่างเกิดการเคลื่อนไหว ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมที่สำคัญคือ ชุมชนพึ่งตนเอง เข้มแข็ง เกิดสมานฉันท์ในสังคม

อย่างไรก็ดี ผลการศึกษาฉบับนี้เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ร่วมพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานคร แม้ว่าจะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของชุมชนทั้งหมดซึ่งสามารถสร้างจุดเริ่มต้นของการให้ชุมชนพึ่งตนเองและมีความเข้มแข็ง ตลอดจนสอดคล้องกับนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร) “รักกรุงเทพฯ ร่วมสร้างกรุงเทพ” ที่หวังให้กรุงเทพมหานครเป็นมหานครแห่งโอกาสของทุกคน ดังนั้น ผู้ศึกษามีความหวังอย่างยิ่งว่า หากเกิดผลสำเร็จ เกิดประโยชน์ต่อภาพลักษณ์ของกรุงเทพมหานคร ตอบโจทย์นโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร) ได้ก็เห็นควรที่คณะผู้บริหารกรุงเทพมหานครจะให้การสนับสนุนการดำเนินการในการต่อยอดและขยายผลต่อไปในอนาคต

๑. เรื่อง การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชนในพื้นที่เขตปทุมวัน

๒. หลักการและเหตุผล

ภายใต้กรอบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๕๕ – ๒๕๕๙) ซึ่งจัดทำขึ้นในช่วงเวลาที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางสังคม (เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงช่วงที่ผ่านมาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ – ๑๐ สังคมไทย ได้อัญเชิญหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัวชุมชน สังคมจนถึงระดับประเทศ ซึ่งมีส่วนเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้ ดังนั้น แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ใช้แนวคิดต่อเนื่องที่ให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” และ “สร้างสมดุลการพัฒนา” ในทุกมิติ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทยในระยะ ๕ ปีข้างหน้าคือ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” ขณะเดียวกัน ยังจำเป็นต้องบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้หลักการพัฒนาพื้นที่ภารกิจและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมไทย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เช่นเดียวกัน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นกระทรวงหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคม เพื่อนำไปสู่สังคมที่ติงามและอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน โดยมีพันธกิจหลักในการเสริมสร้างภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนของสังคมให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมสังคม ตลอดจนให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การส่งเสริมความเป็นธรรมในสังคม เสริมสร้างพลังให้ทุกคนสามารถเพิ่มทางเลือกการใช้ชีวิตในสังคมและสร้างการมีส่วนร่วม แสดงออกทางความคิดอย่างอิสระ สร้างความเข้มแข็งชุมชนให้สามารถจัดการปัญหาต่างๆ ได้ สร้างความสัมพันธ์ของชุมชนและของกลุ่มต่างๆ ในชุมชนให้เข้มแข็งและร่วมกันจัดการปัญหา

เป็นที่ทราบดีแล้วว่า การบริหารราชการกรุงเทพมหานครโดย ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๔ ปี (มีนาคม ๒๕๕๖ – มีนาคม ๒๕๖๐) มีภารกิจตามพระราชบัญญัติระเบียบราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๒๘ มาตรา ๘๙ บัญญัติให้กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ ดำเนินกิจการในเขตกรุงเทพมหานครและพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๑๘ กำหนดให้กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง มาตรา ๑๖ และ ๑๗ จำนวน ๔๔ ประการ ซึ่งกำหนดอำนาจหน้าที่ในการปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและจัดการที่อยู่อาศัย การสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาคุณภาพชีวิต การส่งเสริมการกีฬา จารีตประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม การส่งเสริมฝึกออาชีพ ส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น

อย่างไรก็ดี ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร) ได้ให้สัญญาประชาคมกับประชาชนชาวกรุงเทพมหานคร และมีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะพัฒนากรุงเทพมหานครให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้ ทั้งในส่วนการดำเนินการ ๑๐ มาตรการเร่งด่วนและ ๖ นโยบายร่วมสร้างกรุงเทพฯ เพื่อพัฒนากรุงเทพมหานครให้เป็นมหานครแห่งความปลอดภัย มหานครแห่งความสุข มหานครสีเขียว มหานครแห่งการเรียนรู้ มหานครแห่งโอกาสของทุกคนและมหานครแห่งอาเซียน รวมทั้งพัฒนากรุงเทพมหานครให้ก้าวไกลในสังคมโลกด้วยความมั่นคงและยั่งยืน ตลอดจนเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างรอบด้าน ซึ่งในการขับเคลื่อนนโยบายให้ดำเนินการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ภายใต้แผนการบริหารราชการ

กรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๕๖ - ๒๕๖๐ อันก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจกรุงเทพมหานคร ตามเป้าหมาย ในระยะเวลาที่กำหนด รวมไปถึงกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความร่วมมือร่วมใจทุกภาคส่วน เพื่อเป็นพลัง ให้ประชาชน “รักกรุงเทพฯ ร่วมสร้างกรุงเทพฯ” และร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนามหานคร

สำหรับพันธกิจของกรุงเทพมหานครคือการพัฒนาองค์กรรวม โดยให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีคุณภาพ ชีวิตที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชนเข้มแข็งพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีวิสัยทัศน์สร้างชุมชน ที่เข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี พัฒนาข้าราชการและบุคลากรให้มีความพร้อม ร่วมพัฒนาพื้นที่ ทำงานเป็นทีม รวมทั้งพัฒนาระบบบริหารจัดการแบบประชาชนมีส่วนร่วม ดังเช่นนโยบาย ของปลัดกรุงเทพมหานครที่ให้อำนาจการเขตลงพื้นที่พบปะประชาชน เพื่อรับรู้รับทราบและแก้ไขปัญหา ได้ทันทั่วถึง

การปฏิบัติงานของสำนักงานเขตจะต้องสานรับนโยบายของผู้บริหารกรุงเทพมหานคร และปฏิบัติตามแนวทางที่สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของระดับรัฐบาล ระดับกระทรวง ระดับสำนัก ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ผู้ศึกษาขออ้างถึงพันธกิจและเป้าหมายเฉพาะหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับ หัวข้อเรื่องเท่านั้น ซึ่งหมายถึงพันธกิจและเป้าหมายของสำนักพัฒนาสังคมที่กำหนดว่า จะพัฒนาระบบ บริหารจัดการโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน สนับสนุนให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเอง จนเกิดการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งให้สังคมในด้านการ ทำงาน ด้านพัฒนาสังคมด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

ภายใต้แผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ.๒๕๕๙ ของสำนักงานเขตปทุมวันได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “สำนักงานเขตปทุมวันเป็นสำนักงานเขตชั้นนำของกรุงเทพมหานครที่มีการบริหารจัดการที่ทันสมัย ประชาชนมีส่วนร่วม” ซึ่งพันธกิจของสำนักงานเขตปทุมวันจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายและกรุงเทพมหานคร กำหนด โดยมีแนวทางการพัฒนาในการส่งเสริมและพัฒนาผู้นำชุมชน ประชาชนและภาคีการพัฒนาชุมชน ด้วยการพัฒนาศักยภาพผู้นำและฝึกฝนทักษะความเป็นผู้นำ ซึ่งส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็ง รวมไปถึงส่งเสริมกิจกรรม ต่อกันสร้างความเชื่อมโยงของเครือข่ายในพื้นที่

ภารกิจและอำนาจหน้าที่รับผิดชอบของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคมแบ่งเป็น ๓ กลุ่มงาน ดังนี้ กลุ่มงานพัฒนาสังคม ๑ รับผิดชอบงานด้านการพัฒนาชุมชน การส่งเสริมสนับสนุนความ เข้มแข็งของชุมชน พัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน เครือข่ายภาคประชาชน ศูนย์การมีส่วนร่วมของประชาชน รวมถึงประสานความร่วมมือของประชาชนในชุมชนเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชน ทั้งด้านกายภาพ สิ่งแวดล้อมชุมชน ตลอดจนสร้างชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนให้น่าอยู่และปลอดภัย สำหรับกลุ่มงานพัฒนาสังคม ๒ รับผิดชอบของงานด้านสวัสดิการสังคม การสงเคราะห์และดำเนินการให้บริการแก่ทุกกลุ่มเป้าหมายในชุมชนที่ ด้อยโอกาสทางสังคม ได้แก่ เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ผู้ประสบภัยต่างๆ รวมถึงคนเร่ร่อนด้วย กลุ่มงานที่ ๓ กลุ่มงานบริหารงานทั่วไปรับผิดชอบของงานสารบรรณ ควบคุมการเบิกจ่ายวัสดุ ครุภัณฑ์ และร่วมสนับสนุนงานดำเนินการของ ๒ กลุ่มงาน อำนาจความสะอาดภารกิจให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

สังคมชุมชนเมืองมีความหลากหลายต่างมิติทั้งด้านสภาพชีวิตความเป็นอยู่ เศรษฐกิจระดับ ครอบครัว ชุมชน ความยากจน การถูกไล่รื้อ ปัญหาจากคณะกรรมการชุมชน ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่าง ชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ความหลากหลายต่างมิตินี้ส่งผลให้ชุมชนต่างคนต่างอยู่ เอาตัวรอด

ไม่ให้ความร่วมมือ ไม่มีส่วนร่วมในการคิด ทำ และรับผิดชอบต่อส่วนร่วม ต่อชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ และหากสังคมชุมชนเมืองนี้ยังขาดจิตสำนึก ขาดความรับผิดชอบต่อชุมชนของตนเอง ขาดสังคมที่พึ่งพาอาศัยกัน ก็อาจเกิดปัญหามากมายหลายด้านทวีคูณเพิ่มขึ้น ซึ่งแม้แต่ทุกภาคส่วนสังคมในพื้นที่ที่จะร่วมแก้ไขกันก็ตาม ปัญหาก็มิได้หมดไป

สำนักงานเขตปทุมวันกำหนดวิสัยทัศน์ใน พ.ศ.๒๕๕๙ ว่า ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ซึ่งฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคมรับผิดชอบการส่งเสริมสนับสนุนการรวมตัวของกลุ่ม การสร้างฉันทกกำลังของประชาชนในรูปแบบของเครือข่าย การแสวงหาความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม เพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชนของตนเอง พัฒนาพื้นที่ถิ่นที่อยู่ของตนเอง ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม รับผิดชอบชุมชนจำนวน ๑๗ ชุมชน ๔ แขวง ได้แก่ ๑. แขวงรองเมือง (ชุมชนจรัสเมือง ชุมชนแพลต การรถไฟ ชุมชนวัดดวงแข ชุมชนตรอกสลักหิน ชุมชนชาวซูชีพ ชุมชนวัดสามง่าม ชุมชนริมคลองนางหงส์ ชุมชนวัดบรมนิวาส ชุมชนวัดชัยมงคล และชุมชนบ้านครัวใต้) ๒. แขวงลุมพินี (ชุมชนซอยร่วมฤดี ชุมชนซอยโปลิ ชุมชนซอยพระเจดีย์ ชุมชนเคหะชุมชนบ่อนไก่ และชุมชนพัฒนาบ่อนไก่) ๓. แขวงวังใหม่ (ชุมชนแพลต สน.ปทุมวัน) ๔. แขวงปทุมวัน (ชุมชนหลังวัดปทุมวนาราม) ซึ่งประชาชนมีปัญหามากมาย ได้แก่ ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาอัคคีภัย ปัญหาไร้ชื่อ ปัญหาขยะ ปัญหาขาดจิตอาสา ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด ปัญหาทางเดินเท้า ปัญหาโรคติดต่อ ปัญหาการระบายน้ำเสีย ปัญหาตงงาน ปัญหาความยากจน ปัญหาการสงเคราะห์แก่ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม

ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นเกิดจากสมาชิกที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่อยู่มาแต่ดั้งเดิมและจำนวน สมาชิกในชุมชนมีเพิ่มมากขึ้นคือ การเคลื่อนไหวและการไหลเวียนอย่างเสรีของแรงงานคนต่างด้าวอพยพ เข้ามาพักอาศัยที่หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า ลาวและกัมพูชา ที่ได้รับการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว (จัดทำทะเบียนประวัติเพื่อขออนุญาตทำงานและให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ ๕๐ สำนักงานเขต จำนวน ๑,๑๗๔,๔๑๒ คน (ศูนย์บริการทะเบียนภาค ๙ กรุงเทพมหานคร) สำหรับคนต่างด้าวที่เข้ามาพัก อาศัยในพื้นที่เขตปทุมวัน จำนวน ๑,๕๖๒ คน (ท้องถิ่นเขตปทุมวัน : 2559) ต่างคนต่างไม่สนใจ ไม่ช่วยกัน ไม่ร่วมมือกัน รวมทั้งมีความเข้าใจว่า สำนักงานเขตเป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบ และเป็นหน่วยงานที่ เข้ามาแก้ไขในทุกเรื่อง ในบางปัญหาสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันเวลา ได้ทันท่วงที หรือบางครั้งอาจต้องใช้ ระยะเวลาหรือการแก้ไขปัญหามีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาน ประกอบการ ห้างร้าน มูลนิธิ สถาบันต่างๆ

จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ผู้ศึกษาพบว่า ชุมชนยังขาดความร่วมมือ ขาดการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการพัฒนา หรือหากมีก็ยังคงอยู่ในระดับน้อยมาก รวมไปถึงขาดการรวมตัวของสมาชิกในชุมชน ขาดการสร้างและพัฒนาให้กลุ่มต่างๆ มีสถานภาพที่มั่นคง ขาดเครือข่ายความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการ แก้ไขปัญหาต่างๆ ภายในชุมชน ไม่ใช่เพียงแต่สมาชิกของชุมชนที่ขาดความร่วมมือและมีส่วนร่วมเท่านั้น ปัญหายังเกิดจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่ยังขาดการทำงานเป็นทีม ขาดความรับผิดชอบต่องาน ขาดความมุ่งมั่นตั้งใจทำงาน ขาดแนวทางการปฏิบัติงานในเชิงรุก ขาดการเข้าถึงชุมชน ขาดการทำงาน กับชุมชน ขาดประสบการณ์ด้านกระบวนการด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งตามหลักการที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงนั้นต้องเกิดจากประชาชนโดยประชาชน โดยกำหนดเป้าหมายสุดท้ายคือ ชุมชน พึ่งตนเอง (คู่มือประกอบการจัดอบรมการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม : ๒๕๔๘)

ศาสตราจารย์ริกส์ (อ้างจากหนังสือการพัฒนาชุมชนของ ดร.สัญญา สัญญาวิวัฒน์) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง การทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อพัฒนาบุคคลให้ช่วยตนเองได้ และปรับปรุงสภาพเศรษฐกิจทางสังคมชุมชนให้ดีขึ้น การพัฒนาชุมชนในมุมมองกว้างจะขยายไปถึงสังคมด้วย

ปัญหาการพัฒนาชุมชนเขตเมือง เป็นการติดอาวุธทางความคิดในงานพัฒนาชุมชนที่ยึดหลักการ วิธีการพัฒนาชุมชนแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน องค์กรชุมชนและอาสาสมัครเพื่อแก้ปัญหา ตอบสนองความต้องการของชุมชนที่นำไปสู่การพึ่งพาตนเอง โดยใช้เครือข่ายการสื่อสารทุกประเภทเป็นการขับเคลื่อนกระบวนการชุมชน พร้อมระดมความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากพหุภาคีทุกภาคส่วนมาบูรณาการด้านต่างๆ เข้าด้วยกัน ที่สำคัญคนที่ทำงานด้านพัฒนาชุมชนต้องมีทัศนคติที่ดีต่อเมือง ต่อชุมชน มีมนุษยสัมพันธ์สูง มีความสามารถในการประสานงานและตั้งศักยภาพของชุมชนมาร่วมทำงานไปพร้อมกัน ยอมรับในเรื่องการใช้เวลาและอุทิศเวลาทำงาน (คู่มือปฏิบัติด้านการพัฒนาชุมชนกรุงเทพมหานคร : สำนักพัฒนาสังคม,๒๕๔๔)

ผู้ศึกษาเห็นว่า สังคมชุมชนเมืองในปัจจุบันเป็นสังคมที่มีความเคลื่อนไหวและการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงขึ้นในพื้นที่ เกิดปัญหาที่หลากหลายและทวีคูณเพิ่มขึ้นทั้งในด้านความปลอดภัย ด้านอค์คิภัย ขยะ อาชญากรรม ที่อยู่อาศัย สุขอนามัย ซึ่งการแก้ปัญหาที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ สำนักงานเขตไม่สามารถแก้ไขได้โดยเพียงลำพัง จะต้องให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกด้านทุกมิติ บางครั้งจะเห็นหน่วยงานทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจและเอกชนในการสนับสนุนกิจกรรมกับชุมชนในพื้นที่ โดยแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนชุมชนเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ แต่พบว่าเป็นเพียงบางส่วนเท่านั้น ซึ่งเป็นนิมิตหมายอันดีที่สำนักงานเขตปทุมวันโดยฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคมจะเปลี่ยนแปลงและปรับแนวทางการร่วมมือของชุมชน ด้วยการสร้างสนับสนุนให้พึ่งตนเอง ให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมรับผิดชอบพื้นที่อาศัยของตนเองและของชุมชน ให้เกิดความรักความหวงแหนและเป็นเจ้าของ ประกอบกับ ประชาชนชุมชนในพื้นที่เขตปทุมวันเห็นความสำคัญของความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และมุ่งเป้าหมายที่จะร่วมดูแลชุมชนของตนเองและชุมชนใกล้เคียงให้มีความปลอดภัย อยู่ดีกินดี ร่วมแก้ไขปัญหาไปพร้อมกัน ต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ต้องการถ่ายทอดบทเรียนไปสู่ชุมชนร่วมกัน ต้องการมีเครือข่ายความร่วมมือแก้ไขปัญหาภายในชุมชน

J.Nouman Reid กล่าวถึงลักษณะของชุมชนที่ประชาชนมีส่วนร่วมสามารถมองเห็นได้จากองค์ประกอบ กระบวนการต่างๆ หลายด้านว่า ไม่ใช่มีเพียงผู้นำคนสองคนที่เข้ามาทำงาน แต่เป็นงานที่ทุกคนในชุมชนกระตือรือร้นเข้ามาช่วยกันทำอย่างคึกคัก เปิดให้ทุกกลุ่มในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม มีการแบ่งความรับผิดชอบเพื่อให้คนหรือกลุ่มต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมได้ตามความถนัดและความสนใจของเขา มีการเสริมบทบาทกันและกัน ทำกิจกรรมของชุมชนกันอย่างเปิดกว้าง โปร่งใส และเป็นที่ยอมรับของผู้คนในชุมชน และเชิญชวนให้ผู้คนได้เห็นโอกาสที่จะเข้ามามีส่วนร่วมได้มากขึ้น ไม่มีการแบ่งแยกหรือกีดกัน ทุกคนมีคุณค่าต่อชุมชนเท่าเทียมกัน และเป็นผู้นำชุมชนมีความกระตือรือร้นต่อการเชิญชวนทุกคนให้เข้าร่วมชุมชนเคลื่อนตัวไปอย่างกว้างขวาง ร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ สนับสนุนกัน ยืนอยู่และอะลุ่มอล่วย เพื่อให้เกิดกระบวนการตัดสินใจที่ดีร่วมกัน

ปัจจุบันมีองค์กรจำนวนมากตระหนักว่า “เครือข่าย” เป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าในการพัฒนา และเป็นขบวนการทางสังคม อันเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร สถาบัน โดยมีเป้าหมายวัตถุประสงค์และความต้องการบางอย่างร่วมกัน ร่วมกันดำเนินกิจกรรมบางอย่าง โดยที่สมาชิก

ของเครือข่ายยังคงเป็นเอกเทศไม่ขึ้นต่อกัน กิจกรรมที่สำคัญที่สุดที่ทุกเครือข่ายทำงานร่วมกันคือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ประสบการณ์ สร้างกลุ่ม แล้วพัฒนาไปสู่การวางแผน ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เป็นการสานพลัง เป็นการใช้ทรัพยากร ใช้พลังงานอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ โดยมีเงื่อนไขสำคัญคือ ต้องมีการติดต่อสัมพันธ์สื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างสมาชิก อาจมีผู้ประสานซึ่งเป็นบุคคลหรือกลุ่มประสาน เครือข่ายเป็นเครือข่ายแบบผสมผสานระหว่างสมาชิกที่แตกต่างในสถานภาพ เช่น เป็นผู้นำชุมชน ข้าราชการ นักธุรกิจ นักวิชาการ แต่ถ้าทุกคนมีเป้าหมายเดียวกันก็สามารถเป็นเครือข่ายได้

การสร้างเครือข่ายทำให้มีการติดต่อและการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนที่ต่างก็มีความเป็นอิสระ เครือข่ายสามารถสร้างระบบการติดต่อ เผยแพร่ ถ่ายทอด แลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกัน เครือข่ายสามารถช่วยแก้ปัญหา ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคลและองค์กรได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารรวมทั้งบทเรียน ประสบการณ์ กับบุคคลหรือองค์กรที่อยู่นอกหน่วยงานหรือองค์กรของตน และให้ความร่วมมือ มีส่วนร่วมซึ่งกันละกัน

ที่ผ่านมา สำนักงานเขตปทุมวันมีเครือข่ายประชาคมในพื้นที่ซึ่งพบว่า เครือข่ายดังกล่าวขาดบทบาทหน้าที่ ขาดการเคลื่อนไหวของสมาชิกเครือข่าย ประกอบกับปัญหาที่ผู้ศึกษากล่าวไว้ข้างต้น ผู้ศึกษาจึงได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) ปรากฏผลดังนี้

๑. Strength (S) จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ

๑.๑ นโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร) แผนในระดับต่างๆ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ ของหน่วยงานสนับสนุนการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการแก้ปัญหาต่างๆ ของประชาชนในพื้นที่

๑.๒ ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจด้านพัฒนาชุมชนเป็นอย่างดี มีความสามารถในการบริหารงานและจัดการแก้ปัญหาในพื้นที่

๑.๓ สำนักงานเขตตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับชุมชนในพื้นที่ สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว และปฏิบัติร่วมงานกับชุมชนมาเป็นระยะเวลาหลายปี

๑.๔ มีส่วนราชการที่กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ทำให้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

๑.๕ มีหน่วยงานระดับสำนักที่รับผิดชอบสนับสนุนภารกิจการแก้ไขปัญหา

๑.๖ มีการพัฒนาบุคลากรด้านพัฒนาชุมชนและด้านอื่นๆ ให้ได้รับความรู้ และสามารถนำกลับมาใช้พัฒนางานในอนาคต

๑.๗ มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี รวมไปถึงแผนปฏิบัติงานประจำเดือน

๑.๘ มีโครงการความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจและภาคเอกชน

๑.๙ เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

๑.๑๐ มีกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านพัฒนาชุมชนโดยถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ

๑.๑๑ มีความใส่ใจต่อประชาชนในพื้นที่ และให้บริการตลอดเวลาโดยไม่พักเที่ยง

๑.๑๒ มีการขอจัดตั้งองค์กรชุมชน

๒. Weakness (W) จุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบ

- ๒.๑ โครงสร้างอัตรากำลังไม่สอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับภารกิจการพัฒนาชุมชนและภารกิจสวัสดิการสังคม
- ๒.๒ ขาดระบบการสนับสนุนเส้นทางก้าวหน้าในอาชีพ
- ๒.๓ จำนวนบุคลากรน้อยกว่าอัตรากำลัง ทำให้ไม่เพียงพอและไม่สอดคล้องกับโครงสร้างที่กรุงเทพมหานครกำหนด
- ๒.๔ ไม่สามารถนำความรู้ ความสามารถแบบฝังลึกที่มีอยู่ในแต่ละบุคคลมาใช้กับองค์กรได้
- ๒.๕ บุคลากรขาดทักษะความรู้ ความเข้าใจด้านพัฒนาชุมชน ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างประชาชนในชุมชนและเจ้าหน้าที่
- ๒.๖ ขาดการบูรณาการความร่วมมือกับผู้มีบทบาทในสังคม
- ๒.๗ ขาดความคิดเชิงบวกในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กร
- ๒.๘ วัฒนธรรมขององค์กรยึดติดกับรูปแบบ กรอบทัศนคติทำให้กระบวนการทำงานมีความล่าช้า
- ๒.๙ ขาดการทำงานเป็นทีม

๓. Opportunities (O) โอกาสที่จะดำเนินการได้

- ๓.๑ นโยบายของรัฐบาลสนับสนุนหลักการพัฒนาพื้นที่ภารกิจและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมไทย รวมไปถึงเสริมสร้างภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนของสังคม แสดงออกทางความคิด สร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้สามารถจัดการปัญหาได้
- ๓.๒ มีหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน มีบทบาทและให้การสนับสนุนการดำเนินการพัฒนาชุมชนและส่งเสริมการมีส่วนร่วม
- ๓.๓ ผู้นำเข้มแข็ง มีภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีความมุ่งมั่นที่จะทำ
- ๓.๔ ความต้องการของชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้นำทางธรรมชาติต้องการความร่วมมือกันแสวงหาหน่วยงานที่จะมีส่วนร่วม สร้างเป็นเครือข่ายแก้ปัญหาของชุมชน
- ๓.๕ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการสื่อสาร และการสื่อสารทำให้การปฏิบัติงานของเครือข่ายสะดวก รวดเร็วขึ้น
- ๓.๖ ลักษณะของชุมชนเป็นการกระจุกตัว สามารถรวมกลุ่ม สร้างพลัง และมีโอกาสสร้างเครือข่ายการแก้ปัญหาได้

๔. Threat (T) อุปสรรคหรือข้อจำกัดหรือปัจจัยที่คุกคาม

- ๔.๑ การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลส่งผลให้ต้องมีการปรับแผนงาน
- ๔.๒ การเจริญเติบโตและกระแสการไหลเวียน การอพยพ การหลั่งไหลอย่างเสรีของประเทศสมาชิกอาเซียน
- ๔.๓ สภาพวิถีชีวิตของชุมชนไม่เอื้อต่อการดำเนินการ จำเป็นต้องตื่นรู้การทำงานติดอยู่กับการร้องขอ มองไม่เห็นปัญหา และไม่เห็นข้อดีของการเป็นชุมชน

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงขอเสนอการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชนในพื้นที่เขตปทุมวัน โดยกำหนดวิสัยทัศน์ว่าจะมีเครือข่ายการมีส่วนร่วมภายใน ๑ ปี

จากประเด็นปัญหาที่ผู้ศึกษาพบว่า ปัญหาเกิดจาก ๒ ส่วนคือ ส่วนแรก สังคมชุมชนเมืองที่มีประชาชนที่อาศัยอยู่ดั้งเดิมในชุมชนและคนต่างด้าวที่อพยพเข้ามาพักอาศัยจากการเคลื่อนไหว และไหลเวียนอย่างเสรีของแรงงาน ร่วมสร้างปัญหาต่างๆ ในชุมชน ได้แก่ ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาอศศภัย ปัญหาโลกรื้อ ปัญหาขยะ ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ปัญหายาเสพติด ปัญหาโรคติดต่อและปัญหาผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม ซึ่งสมาชิกชุมชนขาดความร่วมมือ ขาดการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ขาดการรวมตัวของกลุ่มและเครือข่ายต่างคนต่างอยู่ตามวิถีชีวิตของตนเอง ทั้งนี้การแก้ปัญหาสำนักงานเขตปทุมวันไม่สามารถแก้ปัญหา ได้เพียงลำพังหรือมีหน่วยงานในพื้นที่ทุกภาคส่วนต่างร่วมแก้ไขปัญหาก็คงอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานซ้ำซ้อนในเชิงพื้นที่ ส่วนที่ ๒ คือ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่ขาดการทำงานเป็นทีม ขาดทักษะแบบมืออาชีพในการดึงศักยภาพของผู้นำชุมชนมาเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเป็นประโยชน์ต่อองค์กร เมื่อปัญหาทั้ง ๒ ส่วนนี้ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ อาจส่งผลให้สำนักงานเขตปทุมวันไม่สามารถนำนโยบายของกรุงเทพมหานครไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายได้ รวมไปถึงกระทบต่อการใช้ทรัพยากรของกรุงเทพมหานครในทุกด้าน

อย่างไรก็ดี ผู้ศึกษาเห็นว่า จากผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) พบว่ามีจุดแข็งและโอกาสในการรุก เป็นข้อได้เปรียบที่มีโอกาสดำเนินการ จึงเห็นควรดำเนินการโดยสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชนในพื้นที่เขตปทุมวันภายใน ๑ ปี ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาใช้กลยุทธ์การส่งเสริมพัฒนาผู้นำชุมชน สมาชิกชุมชน กลุ่มภาคีเครือข่ายให้มีศักยภาพและทักษะความเป็นผู้นำโดยสอดแทรกแนวคิดกระบวนการเรียนรู้เรื่องการมีส่วนร่วมในทุกมิติของชุมชน ส่งเสริมกิจกรรมต่อกัน เชื่อมโยงและสร้างเครือข่ายระหว่างประชาชน สมาชิกชุมชน ภาคธุรกิจเอกชน ภาครัฐ และรัฐวิสาหกิจ

ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึง การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดให้ประชาชนเข้าไปร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ นโยบาย กระบวนการบริหารและตัดสินใจของท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสรภาพทางความคิด มีความรู้ความสามารถในการกระทำ และมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมต่อกิจกรรมนั้นๆ (สถาบันพระปกเกล้า : 2552,18)

การมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนจะมีทั้งสิทธิและหน้าที่ที่จะเข้าร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชน มีความรับผิดชอบมากขึ้น ตรวจสอบความจำเป็น ระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน และเสนอแนวทางแก้ไขใหม่ๆ ใดๆก็ตาม ในปัจจุบันนี้ผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมที่จะทำให้เข้าใจ มากขึ้นคือ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน ซึ่งเป้าหมายของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก็คือ การให้ข้อมูลต่อสาธารณชนและให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่นำเสนอ และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุกๆ คน (Creighton , วันชัย วัฒนศัพท์ , ผู้แปล , 2543 , น.19) การมีส่วนร่วมของประชาชนยังจัดเป็นรูปแบบหนึ่งของแนวความคิดในการกระจายอำนาจจากส่วนกลางมาสู่ส่วนท้องถิ่น เพราะประชาชนในท้องถิ่น คือ ผู้ที่รู้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นตนเองดีกว่าผู้อื่น การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นการเปิดกว้างในความคิดเห็นโดยการสื่อสารสองทางในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน

Erwin (อ้างอิงในยุพาพร รูปงาม : 2545 , น.6) ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงของบุคคล แก้ไขปัญหาพร้อมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามการปฏิบัติงานขององค์การและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม มี ๕ ทฤษฎีดังนี้

๑. ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion)

Maslow กล่าวว่า การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียนเพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำ ซึ่งการเกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน และถ้าจะให้สำเร็จเกิดผลดี ผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อม โดยเฉพาะตามหลักทฤษฎีของ Maslow ที่เรียกว่าลำดับขั้นความต้องการของคนด้านอาหาร ยา เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต ความต้องการด้านสังคม ต้องการมีเกียรติยศชื่อเสียง ต้องการความสำเร็จแห่งตน

๒. ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale)

ขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปของพฤติกรรมต่างๆ การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน ถ้าคนทำงานมีขวัญดีจะเกิดสำนึกในความรับผิดชอบ และเป็นไปได้ว่า คนที่มีขวัญดียอมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ

๓. ทฤษฎีสร้างความรู้รักชาตินิยม (Nationalism)

ปัจจัยประการหนึ่งที่น่าสู่การมีส่วนร่วมคือ การสร้างความรู้รักชาตินิยมให้เกิดขึ้น หมายถึง ความรู้สึกเป็นของตัวเองที่จะอุทิศหรือ เน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์ส่วนรวม รักและผูกพันต่อท้องถิ่น

๔. ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership)

การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคน จูงใจไปยังเป้าประสงค์โดยทั่วไปผู้นำต้องเคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ ผลของการใช้ทฤษฎีนี้ทำให้เกิดการระดมความร่วมมือ ปฏิบัติงานอย่างมีขวัญ กำลังใจ งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และร่วมรับผิดชอบ

๕. ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administration and Method)

การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ย่างเพราะใช้กฎหมาย ระเบียบแบบแผน เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ และให้ผลการปฏิบัติงานตามนโยบายบรรลุเป้าหมายและเพิ่มความหวังผลประโยชน์

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

หลักการในการนำศักยภาพของประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมมีดังนี้

๑. หลักจิตสำนึกและความรับผิดชอบ คือ หลักการสำคัญที่องค์การทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม เปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบซึ่งจะสะท้อนถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะ และต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) เป็นการแสดงถึงความรับผิดชอบต่อปฏิบัติโดยยึดหลักนิติธรรมและความโปร่งใส

๒. หลักความคุ้มค่า คือ การคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม ในการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน

๓. เป้าหมายและวิธีการของการวางแผนแบบมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วม อาจเป็นทั้งเป้าหมายและวิธีการซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมแบบวิธีการต้องอาศัยการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งทำให้คนส่วนใหญ่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ เกิดความรับผิดชอบร่วมกันและเกิดประโยชน์ของกลุ่ม

รูปแบบและลักษณะของการมีส่วนร่วม

การที่ประชาชนในพื้นที่ที่มีการรวมกลุ่มในรูปแบบของประชาคมหรือเครือข่าย ซึ่งเป็นแนวคิดที่สนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา ซึ่งการแก้ไขปัญหาที่จำเป็นต้องมีความร่วมมือทำพร้อมๆ กันในทุกระดับ ต้องระดมทุกองค์ประกอบในสังคมโดยเฉพาะชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเป็นชุมชนให้มีความเข้มแข็ง สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ดังนั้น รูปแบบของการมีส่วนร่วมมีดังนี้

๑. การรับรู้ข่าวสาร

ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

๒. การปรึกษาหารือ

เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเข้าใจในกิจกรรมมากขึ้น

๓. การประชุมรับฟังความคิดเห็น

มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจ และค้นหาสาเหตุ เหตุผลเพื่อดำเนินกิจกรรมที่อยู่ในรูปแบบของการประชุมระดับชุมชน ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน (ผศ.ดร.อรรถัย กักพล : การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับผู้บริหารท้องถิ่น , ๒๕๕๒)

ในหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นจนจบ ดังนี้

๑. เริ่มตั้งแต่การเกิดจิตสำนึกในตนเองและถือเป็นภาระหน้าที่ของตนเองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่ตนเองอยู่

๒. ร่วมคิดด้วยกันว่าอะไรที่เป็นปัญหาของชุมชน มีสาเหตุอย่างไร และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา เป้าหมายอย่างไร และควรที่จะจัดการกับปัญหาใดก่อนหลัง

๓. ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานว่าจะจัดกิจกรรมอะไร จะแบ่งงานกันอย่างไร ใช้งบประมาณมากน้อยเพียงใด จะจัดหางบประมาณจากที่ใดและใครเป็นผู้ดูแลรักษา

๔. ร่วมดำเนินงาน ประชาชนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เต็มกำลังความรู้ความสามารถของตนเอง

๕. ร่วมกันติดตามประเมินผลตลอดเวลาที่ทำงานร่วมกัน ประชาชนต้องร่วมตรวจสอบและร่วมกันแก้ไขปัญหาเพื่อให้งานและภารกิจสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย

๖. ร่วมรับผลประโยชน์ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนแล้ว ย่อมที่จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งไม่จำเป็นที่จะต้องอยู่ในรูปของเงิน วัสดุสิ่งของ แต่อาจเป็นความสุข ความสะดวกสบายพอใจในสภาพของความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

การเสริมสร้างความสามารถของประชาชนในการมีส่วนร่วมจะต้องมีองค์ประกอบ ๓ ด้าน คือ

๑. ต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายชัดเจน การให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมหนึ่งๆ จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนว่าเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมจะได้ตัดสินใจดีกว่าควรเข้าร่วมหรือไม่
๒. ต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย ต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อที่ประชาชนจะได้ตัดสินใจว่าควรเข้าร่วมหรือไม่
๓. ต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย ต้องระบุกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมมีดังนี้

๑. มีส่วนร่วมในการคิด ศึกษาและค้นคว้า หาปัญหาและสาเหตุของปัญหาตลอดจนความต้องการของชุมชน
๒. มีส่วนร่วมในการวางนโยบาย หรือแผนงาน โครงการหรือกิจกรรม เพื่อลดและแก้ไขปัญหา
๓. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดหรือปรับปรุงระบบบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย
๔. มีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

ทศพล กฤตยพิสิฐ (๒๕๓๗) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนามี ๕ ขั้นตอน ดังนี้
ขั้นตอนที่ ๑ ขั้นริเริ่มการพัฒนา ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

ขั้นตอนที่ ๒ ขั้นตอนการวางแผนในการพัฒนา ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินการ ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

ขั้นตอนที่ ๓ ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหาร ประสานงาน ดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นตอนที่ ๔ ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นตอนที่ ๕ ประชาชนเข้าร่วมประเมินการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ระดับการมีส่วนร่วมมี ๕ ระดับดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจให้ประชาชน

เป็นขั้นตอนที่ให้บทบาทประชาชนในระดับที่สูงสุดเพราะประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตัวเอง โดยมีหน่วยงานรัฐเป็นผู้สนับสนุนข้อมูลประกอบการตัดสินใจ

๒. การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ

เป็นการให้บทบาทของประชาชนในระดับสูง โดยประชาชนและหน่วยงานรัฐทำงานร่วมกันในกระบวนการตัดสินใจ เป็นระดับที่เกิดผลไปสู่การเสริมสร้างความสมานฉันท์ในสังคม มีกิจกรรมถาวร

๓. การมีส่วนร่วมในระดับเข้ามามีบทบาท

เป็นลักษณะการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำงานตลอดกระบวนการตัดสินใจ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลกันอย่างจริงจังและมีจุดมุ่งหมายชัดเจน ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้น แต่อำนาจการตัดสินใจยังเป็นของหน่วยงานภาครัฐ

๔. การมีส่วนร่วมในระดับฟังความคิดเห็น

เป็นลักษณะการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็นประกอบการตัดสินใจเท่านั้น แต่การตัดสินใจเป็นบทบาทของหน่วยงานภาครัฐ

๕. การมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร

เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด หัวใจสำคัญคือ การให้ข้อเท็จจริงครบคลุม และเพียงพอ เพื่อให้ประชาชนได้ข้อเท็จจริงและตัดสินใจแสดงความคิดเห็นอย่างมีคุณภาพ

แนวทางการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมที่ประสบผลสำเร็จ

แนวทางการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมที่ประสบผลสำเร็จมีสิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญ ๒ ส่วนคือ

๑. หัวใจหรือหลักการพื้นฐานของการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ผู้บริหารโครงการมีส่วนร่วมต้องยึดถือประกอบด้วย ๔ S

๒. กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนควรดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีการวิเคราะห์สถานการณ์และเตรียมการล่วงหน้า ดังนั้นการวางแผนโครงการการมีส่วนร่วมประสบความสำเร็จ ซึ่งการวางแผนการมีส่วนร่วมมี ๓ ขั้นตอน

หลัก ๔ S ในการบริหารจัดการกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑. Starting Early ; เริ่มต้นเร็วก่อนการตัดสินใจ

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องเริ่มต้นตั้งแต่ระยะแรก มีการให้ข้อมูล กระตุ้นให้เกิดความคิดเห็นและให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนก่อนการตัดสินใจ มิติเวลาเป็นปัจจัยหนึ่งที่สะท้อนความจริงใจของหน่วยงานรัฐในกระบวนการมีส่วนร่วม ควรให้มีเวลาเพียงพอในการรับฟังความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง เพื่อให้การตัดสินใจสะท้อนความคิดเห็นของชุมชน

๒. Stakeholders : ผู้มีส่วนได้เสียต้องครบคลุม

การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ต้องทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ผู้มีส่วนได้เสียทั้งทางตรงและทางอ้อมจะต้องมีโอกาสเข้าสู่กระบวนการและต้องให้ได้รับข้อมูลเป็นอันดับแรกๆ

๓. Sincerity : ความจริงใจเป็นฐานของความไว้วางใจ

หน่วยงานรัฐต้องจัดการกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง เปิดเผย ปราศจากอคติ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการสื่อสารสองทางตลอดเวลา ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้เสีย ลดข้อสงสัยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ระยะเริ่มต้น แจ้งความก้าวหน้า อธิบายกระบวนการต่างๆ รับฟังข้อมูลอย่างเป็นธรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานของความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน นำมาซึ่งความร่วมมือ

๔. Suitability : ยืดหยุ่นและเหมาะกับสถานการณ์
เป็นการคำนึงถึงความเหมาะสม คำนึงถึงความหลากหลายและลักษณะที่แตกต่างกัน ระดับความสนใจ
ของชุมชน

ขั้นตอนการวางแผนการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีประสิทธิภาพควรมีการวางแผน ๓ ขั้นตอนดังนี้

๑. ขั้นเตรียมการ

กำหนดทีมงานหรือผู้รับผิดชอบ ตรวจสอบสถานการณ์ภายในหน่วยงานที่รับผิดชอบ
ของในการตัดสินใจ และประเมินสถานการณ์สาธารณะหรือชุมชน

๒. ขั้นวางแผนการมีส่วนร่วม

ระบุผู้มีส่วนได้เสียและประเด็นที่ห่วงกังวล คาดการณ์ระดับของการโต้เถียงและ
ความไม่ลงรอยของประเด็นหรือโครงการ ระบุวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ
ระบุเงื่อนไขพิเศษของชุมชนหรือประเด็นที่อาจกระทบต่อรูปแบบการมีส่วนร่วม การเลือกรูปแบบและกิจกรรม
การมีส่วนร่วมที่สอดคล้องกับสถานการณ์ตามขั้นตอนการตัดสินใจ และเขียนแผนการมีส่วนร่วม

๓. ขั้นนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

เป็นการวางแผนการดำเนินการของแต่ละกิจกรรมการมีส่วนร่วม

แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑. เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชนและสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่อยู่ในชุมชนมาร่วม
ประชุมเพื่อสร้างพันธมิตรและแกนนำในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม รวมทั้งสนับสนุนบทบาทของประชาชนในการ
เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานและติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐ

๒. จัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนร่วมกับหน่วยงานรัฐในงานประเพณีและเทศกาล
สำคัญต่างๆ

๓. ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ และความรู้ทางวิชาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุน
กิจกรรมของเครือข่าย

๔. การดำเนินงานของเครือข่ายไม่ควรกระจุกตัวอยู่ในเฉพาะชุมชน แต่ควรขยายเครือข่าย
โดยแสวงหาความร่วมมือจากกลุ่มชุมชนต่างๆ ข้างเคียง เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและสร้างอำนาจในการ
ต่อรองให้แก่เครือข่าย

การทำงานแบบมีส่วนร่วมนั้น ไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน ระดับชุมชน
ระดับองค์กร หรือระดับประเทศนั้นมีความสำคัญยิ่งในกระบวนทัศน์ปัจจุบัน เพราะจะช่วยทำให้ผู้มีส่วนร่วม
เกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วมหรือผู้มีส่วนได้เสียนั้นยินยอมปฏิบัติตาม และรวมถึง
ตกลงยอมรับได้อย่างสมัครใจ เต็มใจและสบายใจ

ความหมายของเครือข่าย

เครือข่าย (Network) หรือเครือข่ายทางสังคม (Social Network) หมายถึง

๑. ตาข่าย (Net) ที่โยงใยถึงกันและพร้อมที่จะ work เมื่อต้องการใช้งาน

๒. รูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่มหรือองค์กรหลายองค์กรที่ต่างมีทรัพยากรของตนเอง มีเป้าหมาย มีวิธีการทำงาน และมีกลุ่มเป้าหมายของตัวเอง บุคคล กลุ่มหรือองค์กรเหล่านี้ได้เข้ามาประสานงานกันอย่างมีระยะเวลาอันพอสมควร แม้อาจจะไม่ได้มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

๓. การเชื่อมโยงร้อยรัดเอาความพยายามและการดำเนินงานของฝ่ายต่างๆ เข้าด้วยกัน อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม เพื่อปฏิบัติการกิจอย่างหนึ่งอย่างใดร่วมกัน เป็นการเชื่อมโยงในรูปแบบหลวมๆ เฉพาะกิจตามความจำเป็น

๔. สายใยของความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ระหว่างบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่นๆ อีกหลายๆ คน

๕. ระบบความสัมพันธ์ในสังคมมนุษย์ที่ว่าด้วยความสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรม ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๖. สายใย (Web) ของความสัมพันธ์ทางสังคม มีความเป็นเอกภาพ มีพลังยึดโยง และการสนับสนุนเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

๗. การที่คนมาพบปะกัน มาประชุมกันและทำสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อกัน สิ่งที่ยึดโยงคือ สัมพันธภาพของสมาชิกในเครือข่ายโดยเฉพาะด้านโอกาสในการสื่อสาร การเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารและการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ร่วมกัน

๘. เกิดความสัมพันธ์ในเชิงบวก ส่งผลทวีคูณ และขยายผล เป็นพลังสร้างสรรค์ เป้าหมายในการสร้างเครือข่ายคือ การนำเอาจิตวิญญาณที่สร้างสรรค์ของมนุษย์มาถักทอเชื่อมโยงกัน ดังนั้นจะต้องสร้างโอกาสในการเชื่อมโยงเครือข่ายและมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา (ลองผิด - ลองถูก) โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการสื่อสารจะต้องเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสร้างเครือข่าย

๙. รูปแบบการประสานงานกลุ่มที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน หรือกิจกรรมร่วมกันช่วยเหลือกัน มีรูปแบบการรวมตัวอย่างหลวมๆ หรือเป็นโครงสร้างที่มีความชัดเจน

๑๐. สังคมแห่งกัลยาณมิตร หรือเครือข่ายเพื่อการพัฒนาส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน หรือให้เครือข่ายรู้เท่าทันการเชื่อมโยงเครือข่ายของเทคโนโลยีสมัยใหม่

ความจำเป็นต้องมีเครือข่าย

เครือข่ายสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคลและองค์กรได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งบทเรียนและประสบการณ์กับบุคคลหรือองค์กรที่อยู่นอกหน่วยงานหรือองค์กรของตน และให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน

องค์ประกอบของเครือข่าย

องค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นเครือข่าย ได้แก่ หน่วยชีวิตหรือสมาชิก จุดมุ่งหมาย การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึก การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนและระบบความสัมพันธ์และการสื่อสาร โดยมีรูปแบบที่จำแนกโดยใช้คุณลักษณะของสมาชิก พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ กิจกรรมหลัก วัตถุประสงค์และโครงสร้างของเครือข่ายเป็นเกณฑ์

Paul Starkey เสนอแนวทางในการสร้างเครือข่ายว่าควรดำเนินการดังนี้

๑. เชิญองค์กรและผู้มีส่วนได้เสียมาร่วมประชุม โดยมีหัวข้อประชุมที่น่าสนใจเกี่ยวกับผลประโยชน์ร่วมกัน มอบหน้าที่ในการบริหารการประชุมกับผู้มีส่วนได้เสียรับผิดชอบ การหาข้อตกลงร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน

๒. กำหนดวัตถุประสงค์ประสงค์ในการจัดตั้งเครือข่าย ทิศทาง กิจกรรมหลัก ให้สมาชิกส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดด้วย ควรมีการทบทวนเป็นระยะๆ เพื่อปรับให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคมและความต้องการของสมาชิก

๓. จัดตั้งกลุ่มแกนของเครือข่ายมาทำหน้าที่ประสานงาน จัดการ ส่งกำลังบำรุงให้สมาชิก ทั้งนี้ต้องมีการหมุนเวียนเปลี่ยนกลุ่ม เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำ และป้องกันการผูกขาดอำนาจ

๔. ความรู้สึกมีส่วนร่วมความเป็นเจ้าของและความผูกพันที่เหนียวแน่นเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เครือข่ายประสบผลสำเร็จ

๕. เครือข่ายต้องมีวิธีจัดหาทรัพยากร ต้องเป็นที่พึ่งตนเอง มีวิธีจัดการแบบมีส่วนร่วม

๖. ผู้นำเครือข่ายได้รับการสนับสนุน และความไว้วางใจจากสมาชิกเครือข่าย อาจมีชื่อหรือสัญลักษณ์ของเครือข่ายเพื่อเป็นที่จดจำได้ง่าย

๗. สนับสนุนความเชื่อมโยงของเครือข่าย ระหว่างเครือข่ายเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ด้วยการมีกิจกรรมร่วมกัน

๘. ติดตามความสำเร็จของเครือข่ายอย่างเป็นระยะ

๙. ควรมีการจัดหลักสูตรฝึกอบรมด้านการจัดการเครือข่ายให้กับผู้นำเครือข่าย

อย่างสม่ำเสมอ

๑๐. ถ้าวัตถุประสงค์ของเครือข่ายดี การเชื่อมโยงภายในเครือข่ายเหมาะสม เอื้อให้เกิดความเคลื่อนไหวของกิจกรรมและความแข็งขันของสมาชิก กิจกรรมมีลักษณะกระจายผลประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ การดำเนินงานของเครือข่ายจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ในที่สุด

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อให้เกิดเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนเขตปทุมวันภายใน ๑ ปี

๓.๒ เพื่อสอดคล้องกับนโยบายร่วมสร้างกรุงเทพฯมหานครแห่งโอกาสของทุกคน (เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน) และสอดคล้องกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ ๒๐ ปี ระยะที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๕๖ - ๒๕๖๐) ประเด็นยุทธศาสตร์ภารกิจพื้นฐานส่งเสริมการพัฒนาสังคมบนพื้นฐานการมีส่วนร่วม

๓.๓ เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกด้าน มีจิตสำนึกร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ แสดงความเป็นเจ้าของ รักชุมชนของตนเอง ให้ถือเป็นภาระหน้าที่ของตนในฐานะส่วนหนึ่งของชุมชน รวมไปถึงร่วมมือกับทุกภาคส่วนสังคมและพัฒนากรุงเทพมหานครในอนาคต

๓.๔ เพื่อเสริมสร้างความรู้ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งการสร้างความรู้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการร่วมมือแก้ปัญหาชุมชน

๔. เป้าหมายและปัจจัยความสำเร็จ

๔.๑ มีเป้าหมายในการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน

๔.๒ วิธีการดำเนินการ (หลัก ๖ W ๒ H)

๔.๒.๑ Why หลักการและเหตุผลที่ต้องดำเนินการ

ผู้ศึกษาพบปัญหาในชุมชนมีความหลากหลายหลายมิติ และจะทวีความรุนแรงมากขึ้น สาเหตุจากสมาชิกและประชากรแฝง (ผู้อพยพต่างด้าว) สร้างปัญหาสะสม ขาดความสนใจ

ในการดูแลรักษาชุมชนของตนเอง มีวิถีชีวิตต่างคนต่างอยู่ ขาดความร่วมมือ ขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การพัฒนา สำนักงานเขตไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้เพียงหน่วยงานเดียว ในขณะเดียวกันมีหลายภาคส่วนเข้ามาช่วยเหลือหรือสนับสนุนในบางเรื่องเท่านั้น การไม่มีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมทรุดโทรม ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต ดังนั้น ทุกคนจะต้องร่วมมือ และมีส่วนร่วมในการดูแลชุมชนของตนเอง จึงต้องนำหลักการมีส่วนร่วมมารวมคนที่มีความหมายแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนร่วมกัน สร้างกลุ่มอย่างหลวมๆ ขยายผล สร้างกลุ่มและจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และเมื่อพร้อมให้สร้างเครือข่าย

๔.๒.๒ What การคิดกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติ

การจัดกิจกรรมเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งผู้ศึกษาจะนำแนวคิดหลักการมีส่วนร่วม ๓ P (การบูรณาการและเชื่อมโยงพันธมิตรภาคีเครือข่ายในสังคม) ได้แก่ ภาคประชาชน (People) ภาคธุรกิจเอกชน (Private) และภาครัฐ (Public) และหลักการทำงานเป็นทีมเป็น กลไกขับเคลื่อนและแสวงหาความร่วมมือ

ภาคประชาชน (People)

- ค้นหาแกนนำ ประธานชุมชนที่มีความมุ่งมั่นที่จะทำ พร้อมทั้งจะมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่าย
- แจ่งวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน สร้างความไว้วางใจต่อกันโดยให้ข้อมูลที่เป็นจริง มีความเปิดเผย ซื่อสัตย์ แจ่งความคืบหน้า ติดต่อสื่อสารสองทางอย่างต่อเนื่อง
- ทีมงานและแกนนำชุมชนหลักร่วมกันแสวงหาเพื่อน/สมาชิกที่เต็มใจ สมครใจที่จะเข้าร่วมกลุ่ม (ตามความสามารถที่ตนเองมี) จากนั้นรวมกลุ่มอย่างหลวมๆ แสวงหาประเด็นปัญหา ร่วมคิด แก้ไขปัญหา ทุกคนได้รับผลประโยชน์ร่วมกันเกิดความรักหวงแหน ร่วมทำและยอมรับใน ข้อตกลงร่วมกัน จากนั้นขยายผลเคลื่อนตัว สร้างกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เกิดพลังชุมชน เกิดเครือข่ายส่งผลให้ชุมชนพึ่งตนเองและเข้มแข็ง

ภาคธุรกิจเอกชน (Private)

- สืบค้นข้อมูลภาคีที่เคยให้การสนับสนุนกิจกรรมภายในชุมชน
- พบปะเชิงรุก
- แจ่งวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน
- ค้นหาแนวร่วมเพิ่มเติม
- ประชุม เปิดเวทีย่อยๆ รับฟังความคิดเห็น

ภาครัฐ (Public)

ภาครัฐต้องปรับวิธีการทำงานจากเป็นผู้ให้ เป็นผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำและสนับสนุน ผู้ศึกษาจะนำหลักการทำงานเป็นทีมมาเป็นกลไกขับเคลื่อน ซึ่งเป็นหน้าที่ของนักพัฒนาสังคมจะต้องปฏิบัติตามพันธกิจ คือ การสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนตระหนักในความเป็นเจ้าของที่มีส่วนร่วมในชุมชน แสวงหาผู้นำตามธรรมชาติ พัฒนาศักยภาพผู้นำ บูรณาการปัญหาในชุมชนและบูรณาการความร่วมมือ จัดทำแผน ค้นหาวิธีการสร้างความร่วมมือจากภาค ๓ P เกิดเครือข่ายการมีส่วนร่วม

- แสวงหาหน่วยงานผู้สนับสนุนที่ให้ความช่วยเหลือชุมชน
- แจ็งวัตถุประสงค์ แสวงหาความร่วมมือ รับผิดชอบช่วยเหลือชุมชน
- ประชาสัมพันธ์ ชี้แจง สร้างความคุ้นเคย
- จัดเวที่ย่อยๆ
- แสวงหาสมาชิก ค้นหาประเด็นในการร่วมงานต่อกัน

การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ เครือข่ายภาค ๓ P ประชาชนมีบทบาทที่สำคัญที่สุด จะต้องมีส่วนร่วมทำงานร่วมกันในทุกขั้นตอน โดยมีทีมงาน (นักพัฒนาสังคม) เป็นกลไกขับเคลื่อน แสวงหาความร่วมมือ เพื่อให้ได้สมาชิกที่เห็นพ้องต้องกันในวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ยอมรับและเข้าร่วมกิจกรรม

กิจกรรมที่ต้องทำ จะต้องยืดหยุ่นได้ เหมาะสมตามสถานการณ์และทำอย่างต่อเนื่อง
กำหนดกิจกรรมดังนี้

๑. กิจกรรมสร้างพันธมิตร
๒. กิจกรรมรู้จักกันแบบบุฟเฟต์ พบกันสร้างความคุ้นเคย
๓. กิจกรรมมองให้รู้ถึงปัญหา
๔. กิจกรรมผู้นำชวนเพื่อน
๕. กิจกรรมทำไม่ต้องพัฒนาโดยมีส่วนร่วม
๖. กิจกรรมรวมพลังต้านปัญหา

กิจกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ ยินยอมทำตามและตกลงยอมรับได้อย่างสมัครใจ เต็มใจและสบายใจ

๔.๒.๓ Where กำหนดสถานที่ในการดำเนินงานที่เหมาะสม
ห้องประชุมของหน่วยงานต่างๆ ลานกิจกรรมของโรงเรียน ลานกีฬา
สาธารณะ พื้นที่ภาคเอกชน โรงแรม บริษัทห้างร้าน ชุมชน

๔.๒.๔ When กำหนดระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน/กิจกรรม
เริ่มดำเนินงานตั้งแต่ เดือนสิงหาคม ๒๕๕๙ - เดือนสิงหาคม ๒๕๖๐

๔.๒.๕ who กำหนดผู้รับผิดชอบ
ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตปทุมวัน และภาคี
เครือข่ายภาค ๓ P

- ๔.๒.๖ Whom กลุ่มคน/พื้นที่เป้าหมายที่ต้องการให้ได้รับประโยชน์
- พื้นที่เขตปทุมวัน (ชุมชนจำนวน ๑๗ ชุมชน)
 - กลุ่มคน (สมาชิกในชุมชนจำนวน ๑๗ ชุมชน ห้างร้าน
ห้างสรรพสินค้า สถานประกอบการ มูลนิธิ สมาคม สโมสร
ผู้ทรงคุณวุฒิ นักธุรกิจ ผู้นำทางศาสนา สำนักงาน ป.ป.ส.
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สถานีตำรวจในพื้นที่ ทหาร
สำนักงานประกันสังคม)

- แผนไปสู่การปฏิบัติ
- ๔.๒.๗ How รูปแบบ กฎเกณฑ์และกรรมวิธีในการดำเนินงาน
มี ๓ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนเตรียมการ ขั้นตอนวางแผนการมีส่วนร่วม และขั้นนำ
- ๔.๒.๘ How Much การคิดคำนวณค่าใช้จ่าย
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เป็นเงิน ๑๐๐,๐๐๐.-บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน) มีดังนี้
- อบรมสร้างความรู้เรื่องการมีส่วนร่วมและประโยชน์ของเครือข่าย
ทุกกลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๑ ครั้ง
(จำนวน ๘๐ คน x ๑ ครั้ง x คนละ ๑๒๕.-บาท) = ๑๐,๐๐๐.-บาท
 - ประชุมชี้แจงทุกกลุ่มเป้าหมาย เพื่อค้นหาประเด็นปัญหาแนวทางแก้ไข
จำนวน ๑ ครั้ง
(จำนวน ๘๐ คน x ๑ ครั้ง x คนละ ๑๒๕.-บาท) = ๑๐,๐๐๐.-บาท
 - กิจกรรมการมีส่วนร่วม จำนวน ๖ ครั้ง
(จำนวน ๖ กิจกรรม x ๘๐ คน x คนละ ๑๒๕.-บาท) = ๖๐,๐๐๐.-บาท
ครั้งที่ ๑ กิจกรรมสร้างพันธมิตร
ครั้งที่ ๒ กิจกรรมแบบบุฟเฟต์ พบกันสร้างความคุ้นเคย
ครั้งที่ ๓ กิจกรรมมองให้รู้ถึงปัญหา
ครั้งที่ ๔ กิจกรรมผู้นำชวนเพื่อน
ครั้งที่ ๕ กิจกรรมทำไม่ต้องพัฒนาโดยมีส่วนร่วม
ครั้งที่ ๖ กิจกรรมรวมพลังต้านปัญหา
 - ค่าวัสดุอุปกรณ์ ๑๐,๐๐๐.-บาท
- ๔.๓ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
- ๔.๓.๑ ผู้บริหารให้การสนับสนุนรวมถึงให้ความสำคัญของการสร้างเครือข่าย
การมีส่วนร่วม
- ๔.๓.๒ ชุมชนมีความไว้วางใจเชื่อมั่นระหว่างภาคีเครือข่าย ชุมชนมีความ
กระตือรือร้นในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของตนเอง
- ๔.๓.๓ ความเข้าใจในเป้าหมายที่ชัดเจนของการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา
ของชุมชน
- ๔.๓.๔ การวางแผนที่ดี มีความยืดหยุ่น ปรับอย่างเหมาะสมพร้อมมุ่งสู่เป้าหมาย
- ๔.๓.๕ ความซื่อสัตย์ ความจริงใจที่ปฏิบัติต่อกัน ความมุ่งมั่นตั้งใจในความร่วมมือ
แก้ไขปัญหา
- ๔.๓.๖ นักพัฒนาสังคมเข้าใจถึงวิธีการทำงานเป็นทีมและทำงานร่วมกันอย่างดี
- ๔.๓.๗ ผู้บริหารเจ้าหน้าที่ และภาคีเครือข่ายมองอนาคตไปในทิศทางเดียวกัน
- ๔.๓.๘ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
- ๔.๓.๙ ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ

๕. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Action Plan)

๗. แนวทางการบริหารความเสี่ยง

ผู้ศึกษาคาดว่าขั้นตอนการดำเนินการอาจพบกับความเสี่ยงในด้านกลยุทธ์ ด้านการดำเนินงานและด้านการเงิน ดังนี้

๗.๑ ด้านกลยุทธ์

- นโยบาย คำสั่งของผู้บริหาร หรือผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญ แก่ไขโดย
- ต้องปรึกษาหารือ พุดคุย แจ้งความคืบหน้ากับบุคคลในทุกระดับ ให้มีความเข้าใจในแนวคิด วิธีการ ขั้นตอนการดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์เดียวกัน ทิศทางเดียวกัน
- แผนงาน แก่ไขโดย
- ปรับแผน เมื่อพบปัญหาอุปสรรค ปรับตามลำดับขั้นตอน ยืดหยุ่นเพื่อให้งานดำเนินการต่อไปได้ ต้องควบคุมแผนงาน

๗.๒ ด้านการดำเนินงาน

- การค้นหา แสวงหาผู้นำ สมาชิกจากทุกภาคส่วน แก่ไขโดย
- ทำบ่อยครั้ง ค่อยๆ ดำเนินการ อาศัยเวลา โดยให้มุ่งผลให้สมาชิกยอมรับอย่างเต็มใจ
- ความผิดพลาดของข้อมูล (ข้อมูลเบื้องต้นและข้อมูลภาคสนาม) แก่ไขโดย
- สังเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียด สอบถามเครือข่ายสนับสนุนข้อมูลที่เป็นจริง
- ความขัดแย้งในแนวคิดและแนวทางปฏิบัติงาน แก่ไขโดย
- ลดความขัดแย้ง พุดคุย ปรับความเข้าใจอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ

๗.๓ ด้านการเงิน

- การชะลอโครงการ แก่ไขโดย
- ดำเนินการในลำดับขั้นตอนที่ไม่ต้องใช้งบประมาณไปพลางก่อน หรือพิจารณา

หมวดรายจ่ายในหมวดอื่นมาดำเนินการ หรือขอความร่วมมือภาคส่วนต่างๆ สนับสนุน ทั้งนี้ กำหนดภารกิจหน้าที่เกี่ยวกับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น โดยมอบผู้รับผิดชอบตรวจสอบและประเมินผลอย่างเป็นระยะ

๘. การประเมินผล

๘.๑ วิธีการติดตามความคืบหน้า

- ในช่วงเวลาติดตามความคืบหน้าทุกเดือน และทุกสิ้นสุดตามลำดับขั้นตอน (๓ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการ ขั้นวางแผนการมีส่วนร่วม ขั้นนำแผนไปสู่การปฏิบัติ)

- กำหนดผู้รับผิดชอบหลัก (ระบุหน่วยงาน/คน/ตำแหน่งพร้อมกับระบุผู้ตรวจทาน)

๘.๒ วิธีประเมินผล

- ประเมินผล ๓ ช่วงระยะ (ช่วงก่อน ระหว่างและภายหลังการดำเนินการ)

- วิธีการประเมินผลจากการศึกษาข้อมูล การสัมภาษณ์ การแต่งตั้งคณะทำงาน

ติดตามและประเมินผลโครงการ

๙. ตัวชี้วัด

๙.๑ ตัวชี้วัดระดับผลผลิต (Output) คือ สำนักงานเขตปทุมวันมีเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหามุมชน ๑ เครือข่าย

๙.๒ ตัวชี้วัดระดับผลลัพธ์ (Outcome) คือ สมาชิกในชุมชนเขตปทุมวันมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดี พึ่งตนเองได้ ชุมชนเข้มแข็ง

๑๐. ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาที่ได้คือ การรวมตัวของคนในชุมชนในพื้นที่เขตปทุมวัน เกิดกลุ่มโดยธรรมชาติ กลุ่มเกิดขึ้นเพราะมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเดียวกันที่จะร่วมมือ มีส่วนร่วมในกิจกรรม มีส่วนร่วมในการช่วยคิดประเด็นปัญหาต่างๆ ร่วมหาแนวทางแก้ไขปัญหามา สมาชิกในกลุ่มต้องมีความเต็มใจ สบายใจยินดีและทำตามกลุ่ม ทุกคนช่วยเหลือ เกิดความรัก ห่วงหาญชุมชนของตนเอง จากนั้นผลการรวมคนเป็นกลุ่มนี้ ซึ่งหมายรวมถึงสมาชิกจาก ๓P (ทุกภาคส่วนของสังคม ที่มีแนวคิด เป้าหมายวัตถุประสงค์ที่เป็นในทิศทางเดียวกันจะปรากฏผลเป็นเครือข่ายทางสังคม และในที่สุดเกิดความรักความสมานฉันท์ในสังคม ชุมชนพึ่งตนเองและเข้มแข็ง อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาที่ได้รับในครั้งนี้สามารถนำไปใช้ได้จริง และถ้าหากเป็นประโยชน์และเอื้อต่อสภาพการณ์ที่ใกล้เคียงก็จะขยายผลไปยังสำนักงานเขตอื่นได้ต่อไปในอนาคต

ผู้ศึกษาเห็นว่า ในการศึกษาเรื่องนี้ แม้ว่าผลการศึกษาจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ก็ตาม สำหรับผู้ที่นำโครงการหรือผลการศึกษาในครั้งนี้ไปพัฒนาต่อ ขอให้คำนึงถึงอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นได้ คือ ความเสียสละและการอุทิศเวลาของสมาชิกในกลุ่มและในเครือข่าย

ประวัติผู้เขียนเอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคล

ชื่อ นางสาวศิริจันทร์ กิจจำนง

วันเดือนปีเกิด ๒๑ มิถุนายน ๒๕๐๙

ตำแหน่งหน้าที่การงาน หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตปทุมวัน

สถานที่ทำงานปัจจุบัน สำนักงานเขตปทุมวัน อาคารไทยยานยนต์ เลขที่ ๑๒/๑-๔
ถนนรองเมือง ซอยรองเมือง ๕ แขวงรองเมือง
เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ.๒๕๓๓ ระดับปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต (สาขาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร) มหาวิทยาลัย
หอการค้าไทย
- พ.ศ.๒๕๔๖ ระดับปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร) มหาวิทยาลัย
หอการค้าไทย
- พ.ศ.๒๕๔๙ ระดับปริญญาโท รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประวัติรับราชการ

- พ.ศ.๒๕๓๕ ตำแหน่งนักพัฒนาชุมชน ๓ สำนักงานเขตห้วยขวาง
- พ.ศ.๒๕๔๐ ตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ๕ สำนักงานนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร
- พ.ศ.๒๕๔๓ ตำแหน่งนักพัฒนาชุมชน ๖ สำนักงานเขตราชเทวี
- พ.ศ.๒๕๔๖ ตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ๖ สำนักงานนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร
- พ.ศ.๒๕๕๔ ตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล
- พ.ศ.๒๕๕๕ ตำแหน่งนักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ ฝ่ายเลขานุการ กองกลาง สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร
- พ.ศ.๒๕๕๗ ตำแหน่งนักจัดการงานทั่วไปชำนาญการพิเศษ ฝ่ายเลขานุการ กองกลาง
สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร
- พ.ศ.๒๕๕๘ ตำแหน่งนักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตปทุมวัน

ผลงานสำคัญ

๑. เป็นคณะกรรมการและคณะทำงานการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ระดับสำนักและสำนักงานเขต
๒. เป็นอนุกรรมการตรวจสอบและประเมินผลโครงการเมืองน่าอยู่เพื่อกรุงเทพฯ เมืองน่าอยู่
๓. เป็นวิทยากรกระบวนการและวิทยากรเวทีสาธารณะระดับสำนักและสำนักงานเขต
๔. เป็นคณะทำงานพัฒนาและดำเนินงานนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในภาพรวมของสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล
๕. เป็นกองบรรณาธิการวารสารสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล
๖. เป็นผู้บริหารโครงการ Smart Summit : กรุงเทพฯ เมืองสวรรค์
๗. เป็นเลขานุการคณะทำงานพัฒนาแนวทางการเข้าถึงประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร
๘. เป็นกรรมการจริยธรรมประจำสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล
๙. เป็นคณะทำงานฝ่ายดำเนินการจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔
๑๐. เป็นกรรมการดำเนินการจ้างที่ปรึกษาเพื่อดำเนินงานโครงการศึกษาวิจัยจัดทำแผนวิสัยทัศน์ของประชาชน เพื่อการพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ ๒๐ ปี
๑๑. เป็นกรรมการดำเนินงานจัดทำแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ๑๒ ปี ระยะที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๕๖ – ๒๕๕๙)
๑๒. เป็นกรรมการกำหนดขอบข่ายการจ้างจัดทำหนังสือชุด ๒ ปีของการบริหารงานกรุงเทพมหานคร ตามนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร)
๑๓. เป็นผู้บริหารโครงการเตรียมความพร้อมสำหรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ของกรุงเทพมหานคร